

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Théodore de Banville

Ο Σωκράτης και η σύζυγός του (Socrate et sa femme) [απόσπασμα: Σκηνή τελευταία]

Μετάφραση: Στέφανος Ιωα. Στεφάνου

Εβδομάς, Αθήνα

τμ. 2, περ. Α', τχ. 135 (28 Σεπτεμβρίου 1886), σ. 464-465

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ

Της καλλιγραφίας ταύτης του Theide Banville έγιναν το 1886 γνωστές υπό μεταφράσεις υπό Στεφ. Τσ. Στεφάνου γενικώς αναγνωρισθείσα ως επιτυχιστάτη. Χάριν της μεταφράσεως μερῶν τῆς εὐγενεί παραχωρήσει τοῦ ἀγαπήτου μεταφραστοῦ.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ

(Ἡ Σκηνὴ περιστᾷ ἐσωτερικὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας τοῦ Σωκράτους. Ἡ Ξανθίππη καίται λιπόθυμος ἐπὶ τινος ἀνακλίντρου. Ὁ Σωκράτης, ἔξαλλος, καλεῖ εἰς βοήθειαν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, οἵτινες εἰσέρχονται μετὰ σπουδῆς ἀγνοοῦντες τὰ διατρέξαντα).

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ὁ! Τρέξατε! .. βοήθειαν!

ΒΑΚΧΗΣ. (τῇ Μελίσσῃ) Ἐμπρός, ἀν καὶ εἰς μάτην.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ὁ! ἡ ψυχὴ της ἵπταται τὴν πτῆσιν τῆς ὕψατης!

(Δι' ἡμιθέου περικυκλοῦσι τὴν Ξανθίππην, χωρὶς νὰ φαίνωνται ἀνήσυχοι· ὁ Σωκράτης διεμβύθεται πρὸς αὐτάς, ὅτε τὸν σταματᾷ ὁ Εὐπόλις.)

ΕΥΠΟΛΙΣ. Αἴ; κ' ἐπαίτα;

ΔΡΑΚΗΣ. Πῶς; δι' αὐτὴν τόσον πολὺ γαργυρίζεις;

ΠΡΑΞΙΑΣ. Καλὲ τί βλέπω, δι' αὐτὴν, ὦ Σωκράτες, δακρυρίζεις;

ΑΝΤΙΘΕΟΝ. Διὰ γυναῖκα, φίλοι μου, τρελλὴν.

ΔΡΑΚΗΣ. Καὶ πεισματάρικα...

ΕΥΠΟΛΙΣ. Ἄδικωτάτην...

ΑΝΤΙΘΕΟΝ. Ἄπεχθῆ.

ΠΡΑΞΙΑΣ. Ποῦ σ' ἐπίανε τρομάρα...

ΑΝΤΙΘΕΟΝ. Διὰ κεφάλι ἀδιανό...

ΔΡΑΚΗΣ. Ποῦ εἶχε μίαν γλώσσαν...

ΕΥΠΟΛΙΣ. Ποῦ τοῦ Σωκράτους ἔκαμμεν αὐτὴν τόσα καὶ τόσα.

ΠΡΑΞΙΑΣ. Ποῦ μὲ φωνάζει κάθε στιγμή παθαίνει ἀπὸ λύσσα.

ΒΑΚΧΗΣ. Πραγματικῶς; σὺ ἔπρεπε νὰ εἶχες ἄλλα ἢ μίαν γυναῖκα ἡσυχον.

ΜΕΛΙΣΣΑ. Ὀλίγον τὴ γλυκεῖαν.

Ποῦ κάθε μέρα ἤμπορεῖ νὰ βροίχῃς κί ἀπὸ μίαν.

ΑΝΤΙΘΕΟΝ. Μὴ κλαίης, παῦσον τὸ κακὸν ταχέως θὰ περάσῃ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Τίς ἤλπισεν ὅτι ἐγὼ ἤθελον ποτὲ χάσει τὴν σύζυγόν μου, φίλοι μου. Οἴμοι τῆς ἀπωλείας! Αἰσθάνομαι τὴν ἔλλειψιν αὐτῆς ἐκ τῆς οἰκίας. Ὅταν αὐτὴ ἐθύμωκε, μὲ τὴν ἐπιμονὴ της κ' ἐμένα ἐσυνηθίζε νὰ συμφωνῶ μαζί της ὡς ὄνος ὑπὸ Σελήνου ἐμαστιγούμην, φίλοι. Καὶ ὅταν τις εἰσῆρχετο μὲ κολακείας χεῖλη εἰς τὴν οἰκίαν μου κ' ἐγὼ τὸν ἤκουον, ἀγρία ἡ σύζυγός μου μὲ χολὴ καὶ φοβερὰ μανία μὲ ἐθεράπευεν εὐθύς, παραπολὺ ταχέως. Πολλάκις, φίλοι, ἔτυχε νὰ μὲ θαυμάζουν, ἕως κ' ἐγὼ ἐπίστευσα ποτὲ, πῶς ἐκ Θεοῦ τὸ γένος! ἔλκω Πλὴν αὐτὴν ἔλεγε. «Μὴν εἶσαι μεθυσμένος;» Καὶ σὺ δὲν εἶσαι τίποτε, καθὼς καὶ ὄλοι οἱ ἄλλοι. Κί ὅταν ποτὲ ἐθαύμαζα τοῦ οὐρανοῦ τὰ κάλλη

κ' ἀφρημένους ἐμένα, ἡ σύζυγός μου μάνη νὰ μ' εὖρη ἔπρεπε συχνά, ποτὲ δὲν μ' ἐλησάονει.

ΠΡΑΞΙΑΣ. Ἐλθέ, Διδάσκαλε, μ' εὐχῆ.

ΑΝΤΙΘΕΟΝ. Καὶ τόσα ἐλευθέρως ἀκέρητη!

ΕΥΠΟΛΙΣ. Ἄς ἀπάγωμεν πάλιν εἰς τὸ ἴδιον μέρος τοὺς λόγους ἀεὶ ἐπαίσομεν περὶ ἀθανασίας, περὶ Θεῶν, καὶ γενικῶς περὶ καλλιτεχνίας.

ΒΑΚΧΗΣ. Ποῖος ζεύρει ἀν ἀργότερα τίποτε ἀεὶ φωτισθῆ καὶ ἡ καρδιά σου ἔσχατα, ὦ Σωκράτες, οὐκιστή.

ΜΕΛΙΣΣΑ. Καὶ μάλιστα εἶνε λαμπρὸν διὰ προηγοῦσαν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ποτὲ μου δὲν θάναυμαθῶ, ὦ φίλοι μου, καμμίαν ἀφοῦ αὐτὴ ἀπέθανε, ποία θὰ εἶν' ἐκείνη ποῦ τῆς Ξανθίππης τὴν χολὴν οργίλη θὰ ἐκχύνῃ; Ἐνόσω ἔζω μετ' αὐτῆς ποτὲ δὲν ἐροθήθην εἰς τίποτε ἄς βεβαίω ποτὲ δὲν ἐπρόθην ἐκ τοῦ ἀνέμου, τῆς βροχῆς, τοῦ φουγος, τῆς χιόνος ἐκ τοῦ ἡλίου, κ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ φοβεροῦ χειμῶνος. Ἄνευ αὐτῆς οὐδέποτε σοφός θὰ ἐγενούμην με τὴν φωνὴν της τὴν σκληρὰν συχνὰ ἐξεγειρούμην καὶ ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν. «Τί κάθεσαι, Σωκράτη, μάνθανε, σκέπτου, σπουδάζε, ἐργάζου καὶ κομιάτι.»

ΕΥΠΟΛΙΣ. Πραγματικῶς; ὡς πρὸς αὐτὸ ἄλλη καμμίαν δὲν εἶδα.

ΠΡΑΞΙΑΣ. Τὴν θύελλαν ἐτρόμαξεν!

ΑΝΤΙΘΕΟΝ. Ὡς καὶ τὴν καταγίδα!

(Ἡ Ξανθίππη ἐγείρεται χωρὶς νὰ εἶνε ἡρατὴ ὑπὸ τῶν παρευρισκομένων. ἀκούει τοὺς λόγους τοῦ Σωκράτους μετ' ἐκπλήξεως κατ' ἀρχάς, εἶτα τείνει τὸ οὖς προσεκτικώτερον, καὶ ἐγειρομένη ἐναγκαλιέται τὸν Σωκράτην.)

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. (ἐξακολουθεῖ σκεπτόμενος). Καὶ εἰς ἀδυσσοῦς ἀχανεῖς, ἐν μέσῳ τοῦ ἀπείρου ποῦ ἡ ζωὴ εὐρίσκειται τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου, πρὸς τὴν λαμπρότητα αὐτὴν ἀπέρχεται ἡ Ξανθίππη. Ὁ! ἐάν ἐξῆ ἤθελον μίαν στιγμὴν τῆς εἶπε πῶς τὴν ἡγάπων φοβερά, μ' ὀληνμου τὴν καρδίαν!

ΞΑΝΘΙΠΠΗ. (ἰδίᾳ Τί λέγει; ἄς ἀκουσῶμεν αὐτὴν τὴν ομιλίαν. Μὲ ἀγαπᾷ.

ΜΥΡΡΙΝΗ. (τῆ Ἐανθίππῃ) Ἀφοῦ λοιπόν σὺ ἐννοεῖς νὰ ζήσης ἄς τὸν φωνάζωμεν ἐδῶ νὰ τὸν παρηγορήσης. Σωκράτη!

(καλεῖ τὸν Σωκράτη ὅστις δὲν ἀκούει).

ἘΑΝΘΙΠΠΗ. (θέτουσα τὴν χεῖρα της ἐπὶ τοῦ στόματος τῆς Μυρρίνης).

Ἄσσε τὸν, μὴ τοῦ ἴμιλεις, Μυρρίνη.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. (μετ' ἄλλους).

Ἦτο τὴν ἡγάπων, σύζυγος πιστὴ μοι εἶχε μείνει ἦτο χρηστὴ, πολὺ ἀπλῆ, καθὼς καὶ οἰκονόμος, ἂν καὶ ὠμίλει κάποτε ὀλίγον ἀποτόμως, ἐν τούτοις ἔζη δι' ἐμέ, ἐφρόντιζε προθύμως καὶ μὲ τοιαύτην σύντροφον, ἐζήσαμεν ἐντίμως. Ναί, τὴν ἡγάπων, μάλιστα.

ἘΑΝΘΙΠΠΗ. (τρέχουσα πρὸς τὸν Σωκράτη) ὦ φίλατε Σωκράτη

Πῶς; μὲ ἡγάπας τὸ λοιπόν; ὦ φοβερὰ ἀπάτη!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Σὺ ἡ Ἐανθίππη! ὦ Θεοί! εἶνε αὐτὴ... ἐκεῖνη!..

ΑΝΤΙΣΘΕΝ. Ὁ Ἄδης δὲν τὴν ἔλαβεν, ἰδοὺ σοὶ τὴν ἀφίνει!

ἘΑΝΘΙΠΠΗ. Μετὰ τὰς τόσας σου εὐχὰς πῶς νὰ μὴ ἐπιζήσω;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ζῆ... ἡ Ἐανθίππη!...

ἘΑΝΘΙΠΠΗ. Μάλιστα ἦλθα νὰ ἐξοφλήσω

τόρα ποῦ ἔβαλα μυαλό, ὅσα πρὶν εἶχα πράξει,

Ἡμὴν ἀγρία καὶ τρελλή, κακὴ μὲ δύο λέξεις

χειρότερη τοῦ Πύθωνος, γι' αὐτὸ νὰ μοῦ τῆς βρέξῃς.

(Φέρει ράβδον καὶ τὴν δίδει τῷ Σωκράτει).

Πάρε αὐτὸ εἶνε χοντρό. Μπρὸς δόσε μου στήν πλάτη.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Τί τὸ χρειάζομαι αὐτό;

ἘΑΝΘΙΠΠΗ. Νὰ μὲ κτυπᾶς, Σωκράτη,

ὅτ' αὐτὸ τῆς βρέξῃς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Μὰ πρὸς τί;

ἘΑΝΘΙΠΠΗ. Διὰ νὰ βάλω γινῶσι

μόνον τὸ ξύλον, φίλε μου, θεὸς νὰ μὲ διορθώσῃ.

Ἐλα· ἐμπρός, ἐνώπιον ὄλων ἐδῶ τῶν φίλων

Θέλω νὰ πέσῃ ἄφθονον ἔς τὴν πλάτην μου τὸ ξύλον.

Μπροστὰ σέ ὄλους, κτύπα με μὴ κάθεσ' ἔλα, κτύπα.

Θέλω νὰ φάγω κάμποσας, Σωκράτη μου, σοῦ εἶπα

Σὰν μ' ἀγαποῦσες, φίλε μου, σὲ ἔδερνα γὼ σένα,

αἱ; τόρα ποῦ μ' ἀγάπησες, δεῖρε καὶ σὺ ἐμένα;

Ἐνόμιζες πῶς πέθανα καὶ κόντεψες νὰ χάσῃς

καὶ τὸ μυαλό σου· δι' αὐτὸ ἔς τὸ ξύλον νὰ μὲ σπά-

[σῃς!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ἀδύνατον.

ἘΑΝΘΙΠΠΗ. Σωκράτη μου, πρέπει νὰ μὲ κτυπήσης.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Δὲν ἔμπορῶ.

ἘΑΝΘΙΠΠΗ. Πρὸς χάριν μου, ἔλα, ἐμπρός νὰ ζήσης!

ἘΑΝΘΙΠΠΗ. (μανιώδης).

Ὅτ' αὐτὸ μὲ κτυπήσης; ναὶ ἢ οὐ;

(Ὁ Σωκράτης δὲν ἀπαντᾷ).

Δὲν θέλεις;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

Ἄσσε!

ἘΑΝΘΙΠΠΗ. (ἀπειλητικῶς)

Ἄσσε!

Ὅτ' ἄδης ποῦ τὸ κεφάλι μου, θὰ σπάσω σὲ μίαν κώχη!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ἀλλά...

ἘΑΝΘΙΠΠΗ. (ἀπελπισ) Δὲν ἔχει... κτύπα με

Ἄσσε! μὰ τὸν Ἡρακλέα!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Δὲν θέλεις;

ἘΑΝΘΙΠΠΗ. Ἄσσε!

ἘΑΝΘΙΠΠΗ. Ἄσσε!

(Ῥίπτουσα τὴν ράβδον, βαπίζει τὸν Σωκράτη)

Νὰ! δὲν ἦτανε ὠρατὰ!

(Ἡ Ἐανθίππη, ἐκπληκτος ἐκ τῆς πράξεώς της ταύτης ὡσεὶ κεραυνοβληθεῖσα, πίπτει εἰς τοὺς πόδας τοῦ Σωκράτους).

Ἦ ἀθλία μόνη μου, ἔς τοὺς πόδας σου προσπίπτω.

Τιμῶρησόν με αὐστηρῶς, ἐμπρός σου ὑποκύπτω

εἶμαι παράφρων καὶ ποτὲ δὲν ἔχω ἡσυχίαν,

τί χρησιμεύω τὸ λοιπόν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. (ἐγείρων αὐτήν). Διὰ φιλοσοφίαν!

(τῷ Δράκῃ)

Λάβε καὶ σὺ ἐκ τῆς χειρός, ὦ Δράκη, τὴν Μυρρίνην

τὴν εὐτυχίαν ζήτησον καὶ σὺ μαζὺ μ' ἐκεῖνην

ἦν οἱ θεοὶ προσφέρουσιν μετὰ φιλοδωρίας·

καὶ περιπλέον θάχετε καὶ γινῶσιν τῆς σοφίας.

ἘΑΝΘΙΠΠΗ. Ἐκ γυναικὸς προέρχεται πᾶσα σχεδὸν κακία

σκέψις κακὴ, κέρδος πολὺ, καθὼς καὶ προδοσία

πᾶν ἔγκλημα, κακοῦργημα, ψεῦδος, παραφροσύνη

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Κ' ἐν τούτοις τὴν λατρεύομεν καὶ ὁ καθεὶς μας δίνει

καὶ τὴν ζωὴν του. (μετὰ στιγμιαίαν σκέψιν).

Οἱ θεοὶ ἀφοῦ σὰς ἔχουν πλάσσει

Σημαίνει πῶς τὸ κόσμημα σεῖς εἶσθε ἐν τῇ πλάσει!

¹ Σ. τῆς «Ἐβδομάδος». Παρελείφθησαν 20 στίχοι.